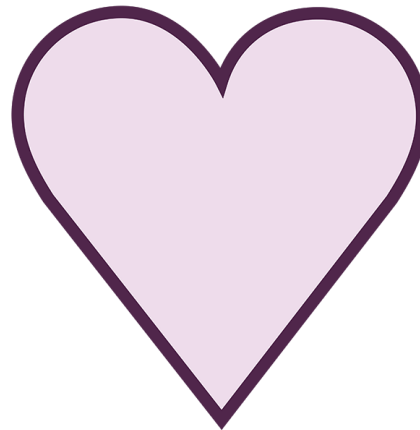

Olet mallina lapselle

- ❖ Lapsi kuulee sinun käyttävän monipuolista kieltä keskustellessasi muiden lasten ja aikuisten kanssa → annat lapselle mallin siitä, mihin ja miten puhetta käytetään
- ❖ Rikastuta puheitasi eri sanaluokilla: substantiiveja (esineet ja asiat), verbejä (tekemiset) ja adjektiiveja (millainen?) jne.
- ❖ Lapsen kielen rikastaminen ja puheen oppimisen tukeminen on meidän aikuisten tehtävä, mutta onneksi lapselle se on iloa täynnä olevaa leikkiä!

Lasten kirjat

- ❖ Tutkimusten mukaan alle puolet varhaiskasvatuksen henkilöstöstä valitsee pedagogisin perustein kirjan, jonka lukee lapsille
 - Kohenna tilastoja 😊 ja valitessasi kirjaa, mieti miksi juuri se kirja, millaista kieltä tässä kirjassa on, onko kuvitus houkuttelevaa jne.
- ❖ Huolehdi, että lapsen jokaisessa päivässä luetaan kirjoja tai lasten runoja, lorutellaan tai riimitellään
- ❖ Muista, että kokopäiväpedagogiikka sisältää myös kirjallisuuden hyödyntämisen
- ❖ Kun luet, pohdi:
 - ❖ Luetko eläytyvästi vai monotonisesti
 - ❖ Millainen on tilan valaistus, sillä joskus valon vaikutuksesta sivun kuvat kiiltelee
 - ❖ Aina ei kannata kokoontua ison ryhmän kanssa lukuhetkelle, vaan lukuhetki voi olla kahdenkeskinen tai hetki pienen ryhmän kanssa

Siirtymätilanteen hyödyntäminen kielitietoisesti

- ❖ Varhaiskasvatuspäivän aikana lapset siirtyvät useasti tilanteesta, tilasta tai toiminnosta toiseen
- ❖ Hyödynnä kielitietoisuutta siirtymissäkin
- ❖ Siirtymä ruokailuun, esimerkiksi:
 - Käytä leikinlukuloruja (kuten Omena oo, ompom poo tai Maalari maalasi taloa), tee valmiita kortteja seinälle/hyllylle
 - Lyhyet laulut tai lorut (kuten Pikku-Matin auto, Pienen pieni veturi), joita voi toistaa vaikka kävellessä ruokalaan
- ❖ Laskekaa askeleita tai luettelkaa kirjaimia kävellessä
- ❖ Eteistilanteet, esimerkiksi:
 - Avustaessasi lasta pukemisessa/riisumisessa
 - Nimetkää vaatteita, vaatteen osia (kuten hiha, lahje, nappi, neppari, vetoketju), kehonosia, värejä, materiaaleja (kuten villa, fleece, teddy-karva, neulos) ja niihin liittyviä adjektiiveja (kuten liukas, sileä, pehmeä, karhea, lämmin, suojaa vedeltä)
 - Keskustelkaa säästä ja vuodenajoista
 - Kysele lapselta hänen mielenkiinnonkohteistaan tai mitä hän aikoo puuhailla
 - Muistelkaa viikonlopun tapahtumia
 - Keskustelkaa mistä vain 😊, kunhan pysähdyt lapsen luokse ja olette vuorovaikutuksessa!

JYVÄSKYLÄ

Henkilöstön muistukset 2

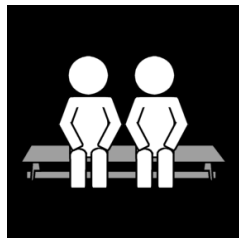
Oman puheen arviointi

- ❖ Mieti, käytätkö puheessasi esimerkiksi kuvailevia adjektiiveja, matikkasanastoa, tekemistä ilmaisevia verbejä tai sivulauseita
- ❖ Millainen on oma tapasi puhua:
 - Selkeä ja rauhallinen?
 - Kuvaileva?
 - Nopeatempoinen?
 - Onko puheessa hellittelysanoja tai huumoria?
 - Sisältääkö puhe paljon käskyjä ja kehotuksia?
 - Ovatko lauseet pitkiä ja monimutkaisia?
 - Havainnollistatko puhettasi kuvin tai tukiviittomin?

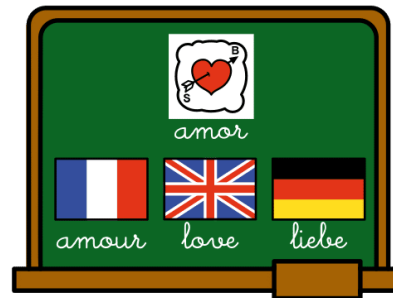
Odotteluhetken hyödyntäminen kielitietoisesti

- ❖ Varhaiskasvatuksen arjessa tulee ajoittain odotteluhetkiä, joita hyödynnetään ehkä motorisilla tavoilla, mutta vaihtoehtoisesti välillä voi hyödyntää kielitietoisuutta
- ❖ Tärkeää on minimoida odottaminen
- ❖ Pelkkä odottaminen lisää usein ei-toivottua käyttäytymistä, lasten välisiä kahnauksia, saattaa ilmetä tönimistä, levottomuutta tms.
- ❖ Usein odotetaan
 - Jonossa tai piirillä/yhteisellä kokoontumisella muita
 - Odotetaan jonnekin pääsemistä (eteiseen pukemaan, päivälevolle, käsienpesulle jne.)
- ❖ Mitä kielitietoista voit tehdä lasten kanssa odotellessa, esim.:
 - Arvoituksia (keksi itse: mikä eläin on sellainen jolla on pitkät korvat jne.)
 - Mietitään yläkäsitteitä: mitä eri astioita tiedät tai puita, kulkuneuvoja, huonekaluja, lentäviä eläimiä, hyönteisiä jne.
 - Vertaillaan: kumpi on korkeampi: kissa vai hevonen; kumpi nopeampi: gebardi vai siili jne.
 - Adjektiivit: millaista on jäätelö, lumi, hiekka, pumpuli, vesi jne.
 - Matikkaa: sanalliset laskut (parkkipaikalla on 3 autoa ja yksi lähtee pois, montako jää jne.), luetellaan numeroita aloittaen luvusta 1, luvusta 15 jne. tai takaperin alkaen luvusta 10 tai 20 jne.
 - Riimit
 - Alkuäänteiden kuuntelua, tavutusta
 - Sadutus: keksitään yhdessä tarinaa
- ❖ Vinkki: laita "odottelupaikan" seinälle/hyllylle muistinvirkistykseksi valmiita arvoituksia, riimejä, vertilukortteja tms. tai luettelo em. kielitietoisista toiminnoista
- ❖ Muista myös perinteiset odotteluleikit, vaikkei ne kovin kielitietoisia aina olekaan 😊, mm. Vahtikoira, Kilipukki, Talonpoika

Kielisuihkutus

- ❖ Kielisuihkutus on vieraaseen kieleen tutustumista leikkien, laulujen ja liikunnan avulla
- ❖ Sitä voi toteuttaa jo varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa
- ❖ Tavoitteena on, että kielisuihkutus olisi osa esiopetuksen arkea, mutta jo ennen esiopetustakin eri kielillä voi leikitellä lasten kanssa
- ❖ Jokainen lapsiryhmässä työskentelevä ja vierasta kieltä osaava voi pitää lapsille kielisuihkutusta
- ❖ Jyväskylässä tuotettua materiaalia löytyy
 - Ideoita leikkeihin, liikuntaan, musiikkiin jne. [Kielisuihkutusideoita ja -materiaaleja eri kielille](#)
 - Videot: [Kielisuihkutus - YouTube](#)

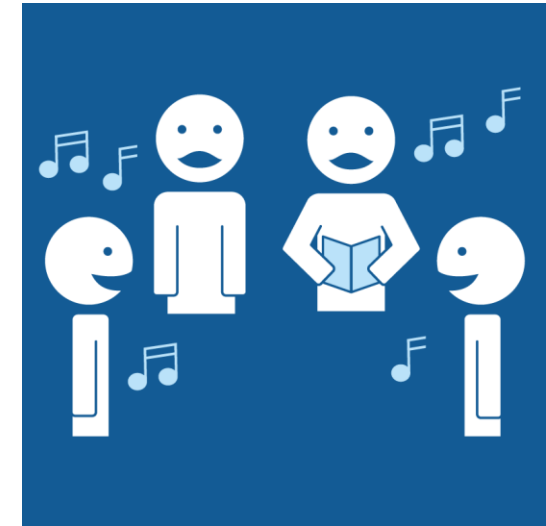

Laula lapselle ja lapsen kanssa

Hyviä syitä laulaa lapselle ja lapsen kanssa, mm.:

- ❖ Läheisyys ja tunneside yhteisessä hetkessä
- ❖ Lapsen kielelliset taidot kehittyvät, mm. sanavarasto laajenee
- ❖ Turvallisuus tuttujen toistojen kautta
- ❖ Rytmi auttaa lasta oppimaan ja muistamaan
- ❖ Perinteiden välittäminen
- ❖ Hauskaa yhdessäoloa
- ❖ Muistin ja keskittymisen tukeminen
- ❖ Rentoutuminen ja stressin lievittyminen
- ❖ Laulaminen vahvistaa myös lapsen hengitystä ja keuhkojen käyttöä
- ❖ Laulaessa esimerkiksi pukeminen, vessahommat tai lelujen kerääminen sujuu lähes kuin itsestään; voit keksiä omat sanat tuttuun melodiaan

- ❖ Lapsi ei odota sinulta ”kympin” lauluääntä, vaan voit laulaa omalla tyyllilläsi ja osaamisesi mukaan

Leiki lasten kanssa

- ❖ Osallistu lasten leikkeihin ja anna tarvittaessa malli, mitä muuta leikissä voisi tapahtua
- ❖ Monipuoliset leikit tukevat myös asioiden kielellistä ilmaisua
- ❖ Leikkiin osallistuessasi voit samalla havainnoida lasten välisiä suhteita: jääkö joku leikistä pois, onko piilevää kiusaamista, osaavatko lapset leikkiä juonellisesti, millaisia sanoja ja käsitteitä lapset käyttävät
- ❖ Älä huolehdi, lapset kyllä neuvovat sinua, jos et tiedä riittävästi hahmoista tai juonesta!
- ❖ Leikkivää aikuista arvostetaan lasten piireissä!

Puhelin ja muut digilaitteet

- ❖ Digilaitteet (puhelin, tietokone, tabletilaite) vievät helposti aikaa vuorovaikutukselta
- ❖ Muista, että kun luet puhelimesta viestejä tai sähköposteja, et voi olla samaan aikaan lapsen kanssa laadukkaassa vuorovaikutuksessa → läsnäolo kärsii!
- ❖ Minimoi laitteiden käyttö ollessasi lapsiryhmässä ja anna se aika mieluummin lapselle!
- ❖ Varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan lapsen digitaalisen osaamisen vahvistaminen on yksi tehtävistämme; emme voi sitä täysin sivuuttaakaan
- ❖ Yleinen ruutuaikasuositus on alle 2-vuotiaille nolla tuntia: alle 2-vuotiaat hyötyvät eniten yhdessäolosta ja liikunnasta, digitaitoja tärkeämpää on harjoitella kielellisiä taitoja sekä tunne- ja motorisia taitoja
- ❖ Ruutuaikasuositus 2-6-vuotiaille on tunti päivässä
- ❖ Tue huoltajia digilaitteiden turvallisessa käyttämisessä, lapselle sopivista sisällöistä ja ikäsuosituksista sekä siinä, mitä muuta lapsen arki voi pitää sisällään, tutustu tarkemmin [Lasten digisuositukset 0-13-vuotiaille - THL](#)

Pohdi tapaasi puhua

- ❖ Kuinka puhut lasten kanssa?
- ❖ Keskusteletteko yhdessä asioista vai annatko vain ohjeita?
- ❖ Millaista ja mitä kieltä lapsi kuulee päivän aikana?
- ❖ Jos lapsi ei vielä itse tuota puhetta, puhutko sinä kuitenkin lapselle etkä vain lapsen yli toiselle aikuiselle?
- ❖ Kerrotko lapsille tarinoita?
- ❖ Hassutteletko, laulatko tai lorutteletko lasten kanssa?
- ❖ "Kuunteletko" lasta, vaikka hänellä ei olisi vielä sanojakaan?
- ❖ Sanoitatko tilanteet ja asiat, vaikka lapsi ei vastaa?
- ❖ Kehutko ja kannustatko lapsia?

Ruokapuhe

- ❖ Istutko pöydän ääressä lasten seurassa seurassa, kun he ruokailevat?
- ❖ Ruokapöydässä paitsi syödään, myös kohdataan toisiaan
- ❖ Ruokailu on myös pedagogiikkaa: lapsi oppii pöytätapoja, saa tietoa ruoka-aineista ja niiden alkuperästä jne. ja samalla oppii esimerkiksi keskustelutaitoja

Neuvokas perhe –sivuilla on paljon hyvää tietoa (myös kuvia) lasten ruokailuun liittyen

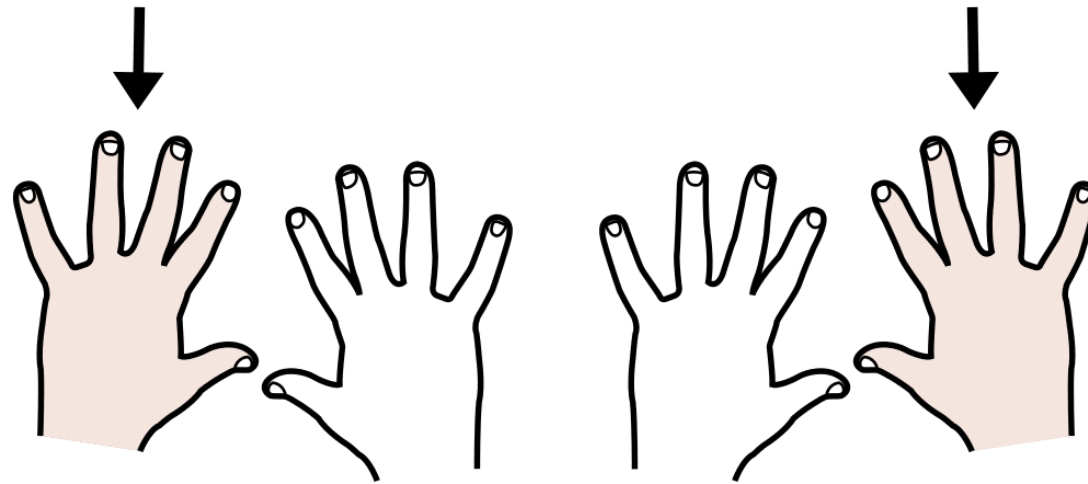
Tukiviittomat

- ❖ Käytä tukiviittomia puheen tukena
- ❖ Tukiviittomia käytettäessä puheen rinnalla viitotaan tärkeimmät avainsanat
- ❖ Tukiviittomat hidastavat ja selkiyttävät puhetta
- ❖ Puheen ja tukiviittomien samanaikainen käyttö edistää ymmärtämistä ja puheen kehittymistä
- ❖ Tukiviittomat jäävät pois käytöstä puheen kehittyessä
- ❖ Opettele muutama viittoma ja käytä rohkeasti!
- ❖ Lataa myös puhelimeesi [Viittomahaku!](#)

Oikea ja vasen

- ❖ Käytä puheessasi sanoja "oikea" ja "vasen", esimerkiksi tämä hanska tulee vasempaan käteen
- ❖ Miettikää eri tilanteissa, kumpi on vasen, kumpi on oikea (esimerkiksi kumpi käsi on oikea, kumpi jalka on vasen, onko sohva sinun oikealla vai vasemmalla puolella)!
- ❖ Oikean ja vasemman hahmottamisen taito on kehon- ja suuntien hallintaa ja auttaa esimerkiksi ympäristössä oman sijainnin hahmottamisessa

Huumori

- ❖ Huumorin ymmärtäminen ja käyttäminen kuvastaa hyvin myös lapsen kielellisiä taitoja
- ❖ Lasten huumoria ilmenee leikeissä ja arjen tilanteissa
- ❖ Nauru on lapsille tyypillistä: 4 v lapsi nauraa 300 kertaa päivässä (vrt. 40 v aikuinen tarvitsee 300 naurulle monta kuukautta)
- ❖ Tyypillistä lasten huumoria on eritehuumori ja hyperhauskuus (liioitellaan, toistetaan, nauretaan yhdessä), jolloin työntekijäkin joutuu pohtimaan omaa suhtautumistaan niihin
- ❖ Arvosta huumoria ja kielellä leikittelyä ja pitäkää yhdessä hauskaa!

Lue lapselle kirja!

- ❖ Lukeminen kehittää kuuntelutaitoa, keskittymistä, sanavarastoa ja muistia
- ❖ Lukiessasi lapselle annat mallin sanoista, äänneistä ja lauseista
- ❖ Lapsi, jolle luetaan, lukee itse myös aikuisena
- ❖ Kun lapsi näkee muiden lukevan, sekin edistää lapsen lukuharrastusta
- ❖ Lukea voi myös keskustelemaan tyyliin: silloin voi keskustella ja kysellä lapselta tarinan tapahtumista
- ❖ Äänikirjat eivät koskaan korvaa aitoa, vuorovaikutuksellista lukuhetkeä, vaikka ovatkin joissakin tilanteissa hyvä työväline!
- ❖ Lue sisällä ja ulkona!

Huumori

- ❖ Huumorin ymmärtäminen ja käyttäminen kuvastaa hyvin myös lapsen kielellisiä taitoja
- ❖ Lasten huumoria ilmenee leikeissä ja arjen tilanteissa
- ❖ Nauru on lapsille tyypillistä: 4 v lapsi nauraa 300 kertaa päivässä (vrt. 40 v aikuinen tarvitsee 300 naurulle monta kuukautta)
- ❖ Lasten huumori on usein sellaista, että lapsi joko naurattaa toisia tai vastaa toisen huumoriin, myös lapset haluavat keventää tilannetta huumorilla
- ❖ Paljon huumoria käyttävä ”hupailija” koetaan joko hauskana ilontuojana tai jopa häirikkönä → kuinka itse koet hupailijan?
- ❖ Jos lapset joutuvat jonottamaan, odottamaan tai kuuntelemaan aikuisten pitkiä puheenvuoroja, lasten mielissä herää huumori kukkaan
- ❖ Tyypillistä lasten huumoria on eritehumori ja hyperhauskuus (liioitellaan, toistetaan, nauretaan yhdessä), jolloin aikuinen joutuu pohtimaan omaa suhtautumistaan niihin
- ❖ Arvosta huumoria ja kielellä leikkittelyä ja pitäkää yhdessä hauskaa!

